

คนจน มีสิทธิและโอกาสกับเขาหรือไม่ในสังคมไทย

นายนพดล ปกรณ์นิมิตดี
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Noppadon.pa@spu.ac.th

ขณะที่นั่งแท็กซี่คันหนึ่งเพื่อเดินทางไปทำงานที่มหาวิทยาลัย บทสนทนาระหว่างผู้โดยสารกับคนขับรถ ในเรื่องปัญหาเศรษฐกิจ ตอนหนึ่งที่สะดุดใจ หรืออาจกล่าวได้ว่าสะท้อนปัญหาพื้นฐานความต้องการของคนได้มากข้อหนึ่งก็คือ อาจารย์ครับ รุ่นลูกของผม จะมีโอกาสซื้อบ้านกับเขาหรือไม่

บ้านราคา 700,000 กว่าบาท หรือ 800,000 กว่าบาท สำหรับชนบ้าน ก็ถือว่าแพงมากนะครับ

คนที่ฐานะทางเศรษฐกิจดีหน่อย อาจมองว่า บ้านราคา เจ็ดแปดแสน เป็นบ้านอีกเกรดหนึ่ง สำหรับคนลำดับล่าง คือถือว่าเป็นบ้านราคาถูกลง

เจ็ด แปดแสนบาท สำหรับใครบางคน หรือคนรวย บางคน อาจเป็นถือเป็นเงินเล็กน้อย แต่สำหรับใครต่อใครอีกหลายคนในสังคมไทย อาจเป็นทั้งชีวิตของเขาก็ได้ กว่าจะได้เงินก้อนหนึ่ง หรือผ่อนจนได้เงินก้อนนี้เพื่อซื้อบ้าน

ในทางกฎหมาย คนจน และ คนรวย มีสิทธิและเสรีภาพ เท่าเทียมกันหรือไม่?

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

มาตรา 43 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

ถ้าจะเปรียบเทียบหลักกฎหมายกับเรื่องระบบเศรษฐกิจแล้ว จะเห็นได้ว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นระบบเศรษฐกิจที่ผู้ประกอบการหรือ เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในการผลิตสินค้าและบริการ มีการแข่งขันกันในระบบเศรษฐกิจเพื่อทำกำไรสูงสุดให้แก่ตนเอง

ฉะนั้นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางมาตราที่กล่าวข้างต้น รวมถึงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ทรัพย์สิน จึงมีส่วนหนึ่งที่รองรับกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมด้วย

พูดง่าย ๆ ก็คือ กฎหมายกำลังบอกเราว่า ทุกคน มีสิทธิเท่าเทียมกันนะ มีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพ อยากทำมาค้าขายอะไรก็ทำได้ คนขยันทำมาหากินมาก ก็ได้อีก ใครขี้เกียจก็ได้น้อย

แต่สำหรับใครหลายคน อาจบอกว่า ผมขยันมาตลอดชีวิต ก็ไม่เห็นรวยกับเขาเสียที ขายกล้วยเตี้ยตั้งแต่เช้ายันค่ำ ก็ไม่เห็นรวย บางคนทำงานออฟฟิศ ค่าขับแท็กซี่ต่อ ก็ไม่เห็นร่ำรวย ซักที เพราะภาระรายจ่ายเยอะมาก

แต่ทำไมบางคน แค่ขายขนมหวานเพียงอย่างเดียว ก็ร่ำรวยแล้ว บางคน แค่ขายกล้วยเตี้ย อย่างเดียว ก็รวยแล้ว บางคนผูกขาดการขายสินค้าหรือบริการเพียงบางประเภท ก็ร่ำรวยแล้ว

คำตอบก็คือ ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่ากัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อัน เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ แต่อาจเป็นเพราะโอกาสทางเศรษฐกิจ หรือ ความโชคดียังของคนเรา ไม่เท่าเทียมกัน ด้วยเหตุที่โอกาสทางเศรษฐกิจในบางเรื่อง หรือความโชคดียังของคนเรา มีสิ่ง ที่ กฎหมายจะกำหนดให้ได้เสมอไป

ยกตัวอย่างเช่น บางคนขายขนมหวาน เพียงอย่างเดียว ก็ร่ำรวยแล้ว ก็เพราะขนมหวานของ เขามีรสอร่อยมาก คนอื่นทำไม่ได้เหมือนเขา พ่อค้าหรือแม่ค้าขนมหวานท่านนี้ ก็ย่อมต้องมีโอกาส ทางเศรษฐกิจดีกว่าคนอื่น หรือพูดง่าย ๆ ก็คือ ขายของดีกว่าคนอื่น และได้กำไรมากกว่าคนอื่น นั่นเอง

แต่เนื่องจากผู้ประกอบการบางคน มีช่องทางแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางเศรษฐกิจที่ ดีกว่าคนอื่น จึงอาจมีความพยายามกีดกัน หรือปิดกั้นโอกาสทางเศรษฐกิจของผู้อื่น เพื่อมิให้เข้ามา เป็นคู่แข่งตน

ฉะนั้น รัฐจึงควรต้องเข้ามา มีบทบาทที่สำคัญในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจของบุคคล ให้ เท่าเทียมกันให้ได้ตาม แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ใน ส่วนที่ 7 ที่ว่าด้วยแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ มาตรา 84 (6) ที่ว่า รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจาย รายได้อย่างเป็นธรรม คุ้มครอง ส่งเสริมและขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อ การพัฒนาเศรษฐกิจ.....

การทำให้ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน มีน้อยที่สุด หรือการสร้างแต้มต่อให้กับคนจนนั้น จึงคงเป็นบทบาทและหน้าที่ของรัฐอย่างหลีกเลี่ยง ในขณะที่เดียวกันการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ให้กับคนจน โดยใช้ นโยบายประชานิยม บางเรื่อง อาจมิได้ช่วยสร้างแต้มต่อทางเศรษฐกิจแก่คน จนเลย เพราะรัฐบาลมีน่าจะใช้วิธีการในลักษณะเช่นนี้ไปตลอดได้

ย้อนไปที่เรื่องราวคนขับแท็กซี่ คนขับแท็กซี่ บอกกับผู้เขียนว่า คำพูดปลอบใจที่ว่า เวลาที่ รู้สึกท้อแท้ ให้มองคนที่ต่ำกว่าเรา ใช้ไม่ได้กับเขาหรอก มันเป็นคำพูดของเศรษฐกิจที่ต้องการเอา เปรียบคนจน คนขับแท็กซี่ พูดอย่างน่าสนใจ ให้ผู้เขียนฟังว่า การสอนคนจนให้มองต่ำลง อย่างเฝย หน้าขึ้นมา ก็เพื่อให้คนรวย เหยียบหัวคนจนได้ เพราะถ้าคนจนลุกขึ้นเงยหน้าได้ คนรวยก็อาจล้ม ลงได้

แม้คำพูดของคนขับแท็กซี่ ออกจะเป็นคำพูดที่ดูมองโลกในแง่ลบอยู่บ้าง แต่ส่วนหนึ่งของคำพูดดังกล่าว ก็น่าจะมีส่วนอยู่จริงบ้างในสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากคนรวยบางคนที่ชอบเอาเปรียบคนอื่น

หวังว่าคำพูดของคนขับแท็กซี่ อาจจะมีส่วนช่วยเปิดใจอีกด้านหนึ่งของคนรวยในสังคมไทยได้บ้าง ท้ายสุดนี้ไม่ว่าคนรวยหรือคนจน ย่อมมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญ แต่โอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมก็คงจะอยู่ที่รัฐ หรือผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า จะจริงใจหรือเปิดใจให้กว้าง ให้เต็มต่อและโอกาสกับคนจนมากกว่านี้ และหวังว่าวันนั้นคงจะมาถึงนะครับ สวัสดีครับ

คณะนิติศาสตร์ ม.ศรีปทุม